

Enthousiasme over advies Deltacommissie verstomt niet

Het advies van de tweede Deltacommissie blijft veel steun krijgen. Tijdens de elfde door Studiecentrum Bedrijf en Overheid verzorgde Nationale Waterconferentie op 24 en 25 september in Scheveningen bejubelde Pier Vellinga (Wageningen Universiteit) het advies zo ongeveer. Commissielid Pavel Kabat kon ook niet nalaten te wijzen op de bijzondere interactie binnen de Deltacommissie en het draagvlak daarbuiten voor de adviezen met betrekking tot een grotere veiligheid van de kustzone en de gebieden langs de grote rivieren.

Pavel Kabat (Wageningen Universiteit) verwees direct naar Engeland, waar nog ingrijpendere maatregelen in voorbereiding zijn om de kust beter te beveiligen tegen een stijging van de zeespiegel dan de commissie Veerman voorgesteld heeft. Volgens Kabat moet serieus rekening gehouden worden met een zeespiegelstijging wereldwijd van zo'n zeven meter door het smelten van de ijskap op Groenland en van tussen de 20 en 60 meter door het smelten van het ijs op Antarctica. Met name Pier Vellinga noemde daarbij het

belang van het gravitatie-effect (zie ook het themanummer van H₂O over het klimaat van 16 november 2007). Samengevat komt het gravitatie-effect neer op het volgende: massa trekt massa aan. De grote ijsmassa op Groenland (gemiddeld 1,6 kilometer dik, maar op sommige plaatsen drie kilometer), trekt het oceaanwater aan. Daardoor staat de zeespiegel daar hoger dan langs de Nederlandse kust. Wanneer (een deel van) het landijs smelt, verdwijnt ook (een deel van) de aantrekkende werking ervan op het zeewater. Als gevolg daarvan verdeelt het

smeltwater zich niet gelijkmatig over de aarde. Langs de Nederlandse kust zou het gaan om een stijging van ongeveer twee meter.

Pavel Kabat noemde het gravitatie-effect een belangrijk argument dat de plausibele scenario's van de Deltacommissie ondersteunt en aangeeft dat deze helemaal niet zo extreem zijn als sommige critici de laatste weken beweren. Binnen de commissie Veerman bestond volgens Kabat alleen veel discussie over het 'bouwen met de

De meeste deelnemers aan de Nationale Waterconferentie waren enthousiast over het gros van de aanbevelingen van de Deltacommissie. Unaniem werd gedeeld dat brede maatschappelijke steun voor het nieuwe ontwikkelende en participatieve waterbeheer essentieel is. De zorg voor water en de mogelijkheden met water moeten in de harten en hoofden van Nederlanders besloten liggen, willen de waterbeheerders kunnen rekenen op voldoende politieke steun voor koersvastheid en de noodzakelijke middelen, aldus (dag)voorzitter Peter van Rooy.

Over vijf actuele kwesties bestonden nog wel wensen:

- Stop het verabsoluteren van onvolledige MKBA's.

In Nederland staat het werken met maatschappelijke kosten-batenanalyses (MKBA's) nog in de kinderschoenen. Anders dan bijvoorbeeld in Groot-Brittannië weten Nederlanders nog amper hoe ze onverhandelbare waarden, zoals water, adequaat kunnen beprijzen. Ondanks het prille stadium waarin het opstellen van MKBA's verkeert, worden berekening door het Centraal PlanBureau (CPB) verabsoluteerd. Ervaringen in andere EU-lidstaten leren dat het CPB vooral de baten van onverhandelbare waarden zeer conservatief inschat. Zonder positief saldo van een MKBA kan een gebiedsontwikkeling niet op rijksmiddelen rekenen, terwijl een positief saldo slechts te bereiken lijkt door (te) veel vastgoed en infrastructuur. In het belang van ontwikkelingen en innovaties doet het ministerie van Financiën er goed aan zich te realiseren dat een maatschappelijke kosten-batenanalyse vooral een in ontwikkeling zijnde hulpmiddel is om publieke middelen effectief te besteden;

- Stel het beeld van woning- en waterbouw als geldbron bij.

Gebiedsontwikkeling gaat uit van verevening van kosten en baten op de schaal van het betreffende gebied. In de jaren 90 ging het zo goed met waarde-stijgingen van vastgoed dat de rode baten tot in de hemel leken te reiken. Wonen aan water is extra aantrekkelijk en de watersector beschikt over eigen middelen. Deze signalen hebben bij menig politicus en planeconoom een beeld opgeroepen van winstgevend gebiedsontwikkelingen. Nieuwbouw kan echter nog voornamelijk plaatsvinden op lastige locaties: binnenstedelijk en in suboptimale diepgelegen gebieden. Dit kan niet zonder publieke (voor)investeringen, zeker niet in het licht van het huidige financieel-economische klimaat. Alle overheden doen er goed aan het achterhaalde beeld van rode en blauwe baten drastisch bij te stellen en publieke (voor)investeringen te zien in het licht van een duurzame toekomst;

- Waak voor eigen verantwoordelijkheid voor wonen in diepe polders.

De Deltacommissie stelt voor om consequenties van wonen in diepe polders en buitendijkse gebieden op het bord te leggen van belanghebbenden. Iemand die dus bij gebrek aan alternatieven en veelal onwetend over de watersituatie een nieuwbouwwoning betreft in de Haarlemmermeer, de Zuidplaspolder of de Rotterdamse Stadshavens heeft een beduidend grotere eigen verantwoordelijkheid jegens waterveiligheid dan ieder ander in Nederland. Dit creëert eerste en tweederangs burgers, zadelde uitgerekend nieuwkomers met minder keuzevrijheid op met extra kosten, ontkent dat tweederde van Nederland bestaat bij de gratie van adequaat waterbeheer, roept onbedoelde angst voor water op en vermindert het

vertrouwen in overheden. De aanbeveling van de Deltacommissie verdient een fundamentele heroverweging;

- Zorg in de Waterwet voor een heldere schadevergoeding bij gedogen. In de Waterwet is gedoogplicht voor eigenaren en rechthebbenden van grond opgenomen. Dit betekent dat een grondeigenaar tijdelijke waterberging moet gedogen. Binnen de huidige wetgeving wordt bij gedoogplicht de schade volledig vergoed. In de Waterwet wordt slechts onevenredige schade vergoed. Na aanwijzing van grond als inundatiegebied en feitelijke waterberging, volgt waarschijnlijk een reeks procedures over de interpretatie van wat onevenredig is. Anders omgaan met water krijgt zo een negatieve connotatie. Voor het ministerie van Verkeer en Waterstaat is het één voor twaalf om deze uitvoeringsproblemen te voorkomen;

- Werk vraaggestuurd in het buitenland en leer zelf van het buitenland.

Nederland beschikt op wereldschaal over een kwart van de watertechnologische kennis. De omvang van de wereldwatermarkt bedraagt thans 800 miljard euro en groeit met ruim tien procent per jaar. Toch daalt ons relatieve marktaandeel al jaren. Nederlanders geven kennis kennelijk gratis weg en werken onvoldoende vraaggestuurd, waardoor landen als Frankrijk ons voorgaan. Aan de andere kant staan we te weinig open voor innovatieve ontwikkelingen in het buitenland. We vinden het waterwiel liever uit in eigen land om het vervolgens trots te tonen aan anderen. Ondanks respectabele Nederlandse betrokkenheid in New Orleans, Sint Petersburg, Dubai, etc. kunnen we veel slimmer omgaan in onze relatie met andere landen, wetende dat alle delta's een antwoord moeten vinden op klimaatverandering.

natuur' met als voorbeeld de Oosterschelde en het bouwen op uit waterhuishoudkundig oogpunt ongunstige locaties in het westen van het land. Woningbouw in bijvoorbeeld de Zuidplaspolder bij Gouda is niet afgewezen, maar Kabat maakte er geen geheim van te hopen dat men alsnog afziet van uitvoering van de plannen. De woningen zullen sowieso duurder worden dan vergelijkbare woningen elders in de omgeving. Al met al noemde Kabat het een bijzonder moment voor het waterbeheer in Nederland.

Gedeputeerde Lenie Dwarshuis van Zuid-Holland zette haar hele gewicht in voor de Zandmotor. Voor eind dit jaar ligt er volgens haar een advies bij de Innovatiecommissie over een locatie ergens tussen Hoek van Holland en Ter Heijde waar vlak voor de kust zo'n 20 miljoen kubieke meter zand gestort gaat worden (circa 150 voetbalvelden). Als die pilot succesvol verloopt - het strand zich uitbreidt richting zee - dan zou ergens in 2010 de Zandmotor kunnen gaan functioneren. Dwarshuis verzet zich wel tegen het op eigen risico bouwen in lage gebieden. Zoveel keus hebben de bewoners in de Randstad niet, volgens haar.

Pier Vellinga hoopte dat hij al 50 jaar verder was. Dan is namelijk wellicht duidelijk met welke zeespiegelstijging werkelijk rekening gehouden moet worden. Alle besluitvorming van dit moment op het gebied van inrichting van de kustzone en de gebieden langs de grote rivieren is afhankelijk van de uitvoering van het advies van de Deltacommissie. Maar ook de ontwikkelingen in Duitsland zijn van groot belang. Gaan de Duitsers de dijken bijvoorbeeld verhogen?

Vellinga is nog steeds voorstander van de aanleg van doorbraakvrije dijken: brede dijken die op zich niet veel hoger hoeven te zijn dan de huidige, maar wel massiever, zodat een overstroming in principe geen kwaad kan. De bestaande dijken kunnen hiervoor desnoods aan de waterkant uitgebreid worden met tien tot 20 meter, meent hij. Het wonen op terpen is volgens Vellinga moeilijk uitvoerbaar in Nederland, gezien de geringe ruimte die beschikbaar is. Het nadeel van compartimentering vindt Vellinga de kans op veel slachtoffers als zo'n dijkkring vol loopt na een dijkbreuk. En de huidige grote dijkeringen hebben als nadeel dat wanneer er iets verkeerd gaat, ook een groot gebied onder water loopt. Volgens Vellinga is de enige reden waarom de dijken nu zo smal zijn, dat grondverplaatsing vroeger zeer arbeidsintensief was.